رویش روان شناسی، سال۱۵، شماره ۱، شماره پیاپی ۱۱۸، فروردین ۱۴۰۵
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),15(1), 2026

نقش تعدیل کننده نشاط معنوی در رابطه مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی

The moderating role of Spiritual Vitality in the relationship between Problem-Solving Skills and Marital Satisfaction

بهاره نقره
دانشجوی کارشناسی ارشد، روان شناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
دکتر رضا پورحسین (نویسنده مسئول)
استاد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی،دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعدیل کننده نشاط معنوی در رابطه مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی_همبستگی بود. جامعهٔ آماری را زوج‌های شهر تهران در سال ۱۴۰۳ تشکیل دادند که از بین آنها به صورت در دسترس ۱۰۰ نفر(۵۰ زوج) به عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها از طریق سه پرسشنامه استاندارد مهارت‌های حل مسئله (PSI؛ هپنر و پترسون، ۱۹۸۲)، رضایت زناشویی (ENRICH؛ فونر و السون، ۱۹۸۹) و نشاط معنوی (SV؛ افروز، ۱۳۹۵)، گردآوری شد. برای تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون سلسله مراتبی استفاده گردید. یافته‌های همبستگی نشان داد که بین مهارت حل مسئله ($p <۰/۰۱$) و نشاط معنوی ($p <۰/۰۵$) با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با این حال، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه با وارد کردن تعامل نشاط معنوی و مهارت حل مسئله نشان داد که هیچ‌یک از متغیرها (اعم از مهارت حل مسئله یا تعامل آن با نشاط معنوی) پیش‌بینی‌کننده معناداری برای رضایت زناشویی نبودند. این یافته‌ها بیانگر نقش همبستگی مثبت این متغیرها با رضایت زناشویی بود، اما اثرات تعاملی آن‌ها نیازمند بررسی‌های بیشتر است.

واژه‌های کلیدی: *مهارت‌های حل مسئله، نشاط معنوی، رضایت زناشویی.*

Bahareh Noghreh
Master Student, Department of Psychology, Faculty Of Education And Psycholog, University of Tehran, Tehran, Iran.
Dr. Reza Pourhosein *
Professor, Department Of Psychology, Faculty Of Education And Psychology, University Of Tehran, Tehran, Iran.
prhosein@ut.ac.ir

Abstract

This study aimed to examine the relationship between problem-solving skills and marital satisfaction, considering the moderating role of spiritual vitality among couples. The present study is an applied research and methodologically falls under the category of correlational studies. The study population comprised all couples in Tehran in 2024, from which 100 individuals (50 couples) were selected through convenience sampling. Data were collected using three standardized questionnaires: Problem-Solving Skills (PSI, Heppner & Petersen, 1982), ENRICH Marital Satisfaction (ENRICH, Fowers & Olson, 1989), and Spiritual Well-Being (SV, Afrooz, 2016). Data were analyzed using hierarchical regression analysis. The results of Pearson correlation revealed a significant positive relationship between problem-solving skills ($p <0/01$) and spiritual well-being ($p <0/05$) with marital satisfaction. However, the results of multiple regression analysis, including the interaction term between problem-solving skills and spiritual well-being, showed that although the overall model was significant, neither problem-solving skills nor their interaction with spiritual well-being significantly predicted marital satisfaction. These findings indicate a positive correlation between the studied variables and marital satisfaction, but suggest that their interactive effects require further investigation.

Keywords: *Problem-Solving Skills, Spiritual Vitality, Marital Satisfaction.*

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت: اردیبهشت ۱۴۰۴** | **پذیرش: خرداد ۱۴۰۴** | **ویرایش نهایی: فروردین ۱۴۰۵**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]

[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

مقدمه

رضایت زناشویی ویژگی و حالتی در زندگی مشترک است که بدون تعامل و تفاهم هر دو زوج میسر نمیگردد. به بیانی دیگر برای اینکه زن و مرد در زندگی خود آرامش و رضایت را تجربه کنند، باید آرامش و رضایت شخص دیگر را هم در نظر بگیرند. آموختن برخی از مهارت‌ها توسط زوجین در زندگی مشترک نه تنها به ایجاد رضایت زناشویی کمک میکند، بلکه باعث میشود که زندگی سرد و یکنواخت را به یک زندگی با رضایت‌مندی بالا تبدیل کنیم. با توجه به اهمیتی که خانواده دارد و از ارکان اصلی جامعه محسوب میشود، بررسی عوامل موثر بر رضایت زن و شوهر در زندگی زناشویی حائز اهمیت میباشد. ناتوانی در حل مسائل و ناآگاهی از مهارت‌های ارتباطی و تعامل‌های آسیب‌زای خانوادگی از مهم‌ترین علت‌های مشکلات و نارضایتی‌های زناشویی است. در دهه‌های اخیر، مطالعات مختلفی در زمینه روابط زناشویی و عوامل مؤثر بر کیفیت آن انجام شده است. یکی از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند بر رضایت زناشویی تأثیر بگذارد، مهارت های زندگی از جمله مهارت‌های حل مسئله است. آموزش مهارت‌های زندگی به خصوص در آغاز زندگی زناشویی به افزایش رضایت از زندگی کمک شایانی میکند (مشتاقی، ۱۳۹۷). حل مسئله فرآیند شناختی سطح بالا است که برخورد مناسب با مشکلات مختلف مربوط است. مهارت حل مسئله، مهارتی شناختی- رفتاری است و دارای مراحل شناخت مشکلات، مشخص کردن مشکل، ایجاد راه‌حل، ارزیابی راه‌حل، اجرای راه‌حل و ارزیابی نتیجه است. مهارت حل مسئله به توانایی فرد در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات زندگی اشاره دارد و به ویژه در روابط زناشویی، نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. مهارت حل مسئله توانایی شناختی-رفتاری فرد برای شناسایی راهبردهای سازگارانه در مواجهه با موقعیت‌های دشوار و تنش‌زا تعریف است (دزوریا و نزو[1]، ۲۰۱۲). مطالعات نشان میدهند که روش های مختلف حل مسئله بر روی افزایش میزان انطباق پذیری و رضایت زناشویی در زوجین ناسازگار تاثیر مثبتی دارد. مهارت حل مسئله میتواند با بهبود ذهن آگاهی موجب افزایش رضایت زناشویی گردد (چارو و کومار[2]، ۲۰۲۳). این مطلب حاکی از آن است که مهارت حل مسئله می‌تواند سازگاری زوجین را افزایش دهد (المسارانی و باکالیم[3]، ۲۰۲۵). یافته‌ها حاکی از اهمیت آموزش مهارت‌های حل مسئله به عنوان یک عامل مؤثر در بهبود روابط زناشویی و افزایش کیفیت زندگی زناشویی زنان است (مودی[4] و همکاران، ۲۰۲۲). مهارت حل مسئله میتواند نقش محافظتی در برابر تاثیرات منفی عوامل مختلف مانند تبعیض داشته باشد و به حفظ و بهبود رضایت زناشویی کمک می‌کند (جنک و باپتیس[5]، ۲۰۲۳). توانایی‌های حل مسئله و تاب آوری بر سازگاری زناشویی حتی در دوران سالمندی نیز حائز اهمیت است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مداخلات ذهن‌آگاهی می‌توانند از طریق افزایش خودآگاهی، تنظیم هیجان و کاهش واکنش‌های هیجانی خودکار، بر مهارت‌های حل مسئله و کیفیت رابطه زوجین اثر بگذارند (وینتر[6] و همکاران، ۲۰۲۱). از آن‌جایی که ذهن‌آگاهی با مؤلفه‌هایی چون پذیرش، شفقت به خود و آگاهی در لحظه مرتبط است، می‌توان آن را بستری برای رشد مهارت‌های شناختی-هیجانی مانند حل مسئله دانست که به نوبه‌ی خود بر رضایت زناشویی اثرگذار است.

به‌طور مشابه، رضایت زناشویی نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های سلامت روانی و اجتماعی زوجین شناخته می‌شود و می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعددی قرار گیرد. از جمله این عوامل، نشاط معنوی است که به عنوان یک متغیر تعدیلگر می‌تواند بر روابط و کیفیت زندگی زناشویی تأثیرگذار باشد. نشاط معنوی از شاخص‌های کلیدی بهزیستی روانی است که تاثیرات مثبت زیادی بر کاهش استرس و کاهش فشار روانی دارد. همچنین یکی از مهم‌ترین منابع آرامش روانی در خانواده است و در شکل‌گیری روابط مثبت و کاهش تنش‌های زوجی مؤثر می‌باشد (افروز، ۱۳۹۵). در سال‌های اخیر، توجه به نقش نشاط معنوی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم در بهبود روابط فردی و زناشویی افزایش یافته است. نشاط معنوی به احساس رضایت و آرامش درونی که افراد از ارتباط با خداوند و معنای زندگی خود به دست می‌آورند، اشاره دارد. در ادبیات بین‌المللی نیز، معنویت به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مؤثر در کیفیت روابط زوجی و سازگاری زناشویی شناخته شده است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نشاط معنوی می‌تواند با تقویت احساسات مثبت، کاهش استرس و ارتقای کیفیت روابط زناشویی به بهبود رضایت زناشویی کمک کند. با افزایش نشاط معنوی میزان سازگاری زناشویی نیز افزایش می یابد (آکپینارلی و اریوچل[7]، ۲۰۲۴). این مسئله در زمان سالمندی نیز حائز اهمیت است و رضایت زناشویی با نشاط معنوی رابطه در این دوران رابطه ی مثبتی دارد و امنیت

1 D'Zurilla & Nezu
2 Charu & Kumar
3 Almasarani & Bakalım
4 Moodi
5 Genc & Baptist
6 Winter
7 Akpınarlı & Eryücel

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]
[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

روانی و انتظارات از پیری نقش‌های میانجی مستقل و زنجیره‌ای ایفا می‌کنند (تانگ[1] و همکاران، ۲۰۲۴). مطالعات نشان داده اند، آموزش معنویت موجب کاهش تعارضات زوجین گردیده است (شاملو و همکاران، ۱۳۹۸). معنویت موجب آرامش درونی، معنایابی و امیدواری، رضایت‌مندی از زندگی می‌گردد. بهزیستی معنوی هم به طور غیرمستقیم از طریق تقویت هوش هیجانی و تمایز یافتگی خود و هم به طور مستقیم میتواند رضایت زناشویی را تقویت کند (نیکنام فر و گودرزی، ۱۴۰۲). بین معنویت و رضایت زناشویی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد (بیجو و باپو[2]، ۲۰۲۳). نشاط معنوی موجب بهبود روانی و کیفیت زندگی افراد می‌شود. مطالعات اخیر تأکید دارند که باورهای معنوی در بستر روابط زوجی فعال می‌شوند و می‌توانند به عنوان منابعی در جهت تقویت رضایت زناشویی عمل کنند. در واقع وقتی که باورها و تجربه‌های معنوی مستقیماً وارد تعاملات زوجی می‌شوند، می‌تواند به پایداری رابطه، کاهش خیانت یا تعارض‌های شدید، و رشد هیجانی در رابطه کمک کند. حضور معنویت در روابط زوجی، به‌ویژه در قالب تجربه‌های مشترک، می‌تواند در کاهش تأثیر منفی استرس‌های روزمره مؤثر باشد. نشاط معنوی به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم (از طریق سخت‌رویی روان‌شناختی) تأثیر مثبت و معناداری بر سازگاری زناشویی دارد (تمنایی فر[3] و همکاران، ۲۰۲۵). معنویت همچنین در بهبود سلامت روان نقش مثبت دارد و کیفیت زندگی افراد را افزایش میدهد (سالیکرو[4]، ۲۰۲۵). مطالعات نشان دادندکه میان معنویت(به‌ویژه در ابعاد درونی مانند ارتباط با خدا، معنا در زندگی و حس آرامش درونی) و رضایت زناشویی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. زوج‌هایی که سطح بالاتری از معنویت را تجربه می‌کردند، از تعامل‌های عاطفی و روانی رضایت‌بخش‌تری نیز برخوردار بودند. در واقع بهزیستی معنوی قابلیت پیش بینی سازگاری زناشویی را دارد (فرهانی و همکاران، ۱۴۰۱). در بسیاری از پژوهش‌ها، شادکامی به‌عنوان یک حالت ذهنی و احساسی مثبت که شامل رضایت از زندگی، خوشبینی، و رضایت درونی است، شناخته می‌شود (خاکپور، ۱۳۹۶). برخی پژوهشگران معتقدند که شادکامی حالت روان‌شناختی مثبت است و می‌تواند ریشه در ابعاد معنوی و روحی فرد داشته باشد. بر اساس نظریه‌های مطرح در روان‌شناسی معنوی، نشاط معنوی به‌عنوان یک عامل حمایت‌گر در برابر استرس‌ها و چالش‌های زندگی شناخته می‌شود و فرد را قادر می‌سازد تا به‌طور معناداری به مشکلات زندگی پاسخ دهد. بنابراین، نشاط معنوی نه‌تنها موجب افزایش احساس معنای زندگی می‌شود، بلکه می‌تواند به تقویت شادکامی و رضایت درونی افراد کمک کند. پژوهش‌های موجود نشان می‌دهند که افراد با نشاط معنوی بالاتر به‌طور معمول رضایت بیشتری از زندگی و روابط خود دارند، که این امر می‌تواند ارتباط مستقیمی با شادکامی آن‌ها داشته باشد. نتایج بررسی رابطه بین سلامت معنوی و رضایت زناشویی در افراد متأهل نشان می‌دهد که هرچه سطح سلامت معنوی(هم مذهبی و هم وجودی) بالاتر باشد، رضایت زناشویی نیز بیشتر خواهد بود (هوسنی[5] و همکاران، ۲۰۲۱). در پژوهش‌های اخیر، عوامل روان‌شناختی و معنوی به‌عنوان عوامل مؤثر در کیفیت زندگی زناشویی شناسایی شده‌اند و نشان دادند که ذهن‌آگاهی و تجربیات معنوی می‌توانند به‌طور معناداری کیفیت زندگی زناشویی را پیش‌بینی کنند (افزود و همکاران، ۱۴۰۳). این یافته‌ها اهمیت درک متغیرهای روان‌شناختی در ایجاد و حفظ رضایت زناشویی را تأکید می‌کنند. سبک زندگی معنوی می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و مدیریت شرایط روانی افراد کمک کند (بهاگواناداس[6] و همکاران، ۲۰۲۵). سلامت و نشاط معنوی، به‌عنوان یکی از ابعاد مهم بهزیستی روان‌شناختی، می‌تواند در شکل‌گیری روابط عاطفی سالم، رضایت زناشویی و مقابله مؤثر با چالش‌های زندگی مشترک نقش‌آفرینی کند (فرهادی[7] و همکاران، ۲۰۲۱). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که توانایی‌های درون‌فردی نظیر ذهن‌آگاهی و قدردانی می‌توانند به‌طور معناداری کیفیت روابط زوجین را افزایش دهند (الموتاری و میری[8] ، ۲۰۲۴). یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند که متغیرهایی مانند شادی، امید و بخشش بین‌فردی می‌توانند نقش مهمی در افزایش رضایت زناشویی ایفا کنند (نقش [9] ، ۲۰۲۴).

در کل رضایت زناشویی یکی از مؤلفه‌های بنیادین سلامت روان در زندگی مشترک محسوب می‌شود که تحت تأثیر عوامل شناختی، هیجانی، معنوی و رفتاری قرار دارد. از سوی دیگر، مهارت‌های حل مسئله و منابع معنوی نیز از جمله عواملی‌اند که می‌توانند به شکل مؤثری در ارتقای رضایت زناشویی نقش‌آفرینی کنند. از آنجا که این متغیرها با نشاط معنوی مرتبط هستند، بررسی نقش این سازه در تعامل با عوامل فردی دیگر مانند مهارت‌های حل مسئله می‌تواند به درک دقیق‌تری از پویایی روابط زناشویی بینجامد. با این حال، هنوز در مورد اینکه آیا نشاط معنوی به‌طور مؤثری می‌تواند در ارتباط بین مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی نقش تعدیلگری ایفا کند،

1 Tang
2 Bigu & Bapu
3Tamannaeifar
4 Salicru
5Hoesni
6Bhagwandas
7 Farhadi
8Almutairi & Meiri
9Naghsh

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]
[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

شواهد کافی وجود ندارد. این پژوهش با هدف بررسی نقش تعدیل کننده نشاط معنوی در رابطه مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی انجام شد.

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی_همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل زوج‌های ساکن شهر تهران در سال ۱۴۰۳ بود. از میان این جامعه، ۵۰ زوج (۱۰۰ نفر) به شیوه نمونه‌گیری در دسترس و داوطلبانه انتخاب شدند. لینک پرسشنامه‌ها به‌صورت آنلاین از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی تلگرام، واتساپ، اینستاگرام منتشر شد. همچنین از افراد خواسته شد در صورتی که متأهل هستند و شرایط شرکت را دارند، پرسشنامه‌ها را به همراه همسر خود تکمیل کنند. معیارهای ورود به پژوهش رضایت آگاهانه از شرکت در پژوهش (تأیید در ابتدای فرم آنلاین)، حداقل یک سال سابقه زندگی مشترک، دسترسی به اینترنت و امکان تکمیل پرسشنامه آنلاین، توانایی خواندن و درک سؤالات و تکمیل پرسشنامه توسط هر دو زوج بود و معیارهای خروج از پژوهش، ناقص بودن پرسشنامه‌ها یا پاسخ‌گویی نامنظم، انصراف از ادامه همکاری در طول فرایند بود. پژوهش حاضر با رعایت اصول اخلاق پژوهش انجام شد. اطلاعات مربوط به هدف مطالعه، نحوه استفاده از داده‌ها، اختیاری بودن شرکت، و محرمانگی کامل پاسخ‌ها در ابتدای پرسشنامه آنلاین ارائه شد و شرکت‌کنندگان فقط پس از مطالعه و تأیید رضایت‌نامه الکترونیکی امکان ورود به سؤالات را داشتند. هیچ‌گونه اطلاعات هویتی نظیر نام، شماره تماس یا ایمیل درخواست نشد. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی و نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۶ استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه مهارت‌های حل مسئله[1]**(PSI)**: این پرسشنامه توسط هپنر و پترسن (۱۹۸۲) به منظور سنجش سبک‌های حل مسئله افراد طراحی شده است و شامل ۳۵ گویه می‌باشد که پاسخ‌دهی به آن‌ها بر اساس مقیاس لیکرت شش‌درجه‌ای از "کاملاً مخالفم" تا "کاملاً موافقم" صورت می‌گیرد. پرسشنامه دارای سه خرده‌مقیاس اصلی است. اعتماد به حل مسئله[2]، شامل ۱۱ عبارت است و به ارزیابی باور فرد نسبت به توانایی‌اش در حل مسائل می‌پردازد. سبک گرایشی– اجتنابی[3] شامل ۱۶ عبارت بوده و میزان تمایل فرد به نزدیک‌شدن یا دوری‌گزینی از موقعیت‌های مسئله‌دار را می‌سنجد. کنترل شخصی[4] شامل ۵ عبارت است و کنترل هیجانات و رفتارهای فرد حین حل مسئله را ارزیابی می‌کند. بر اساس راهنمای پرسشنامه، نمره‌گذاری برخی از گویه‌ها به صورت معکوس انجام می‌شود. مجموع نمرات بالا در هر خرده‌مقیاس نشان‌دهنده سطح بالاتری از آن ویژگی در پاسخ‌دهنده است. روایی محتوایی این پرسشنامه توسط متخصصان روان‌شناسی تأیید شده است. از منظر روایی سازه نیز نتایج تحلیل عاملی تأییدکننده ساختار سه‌عاملی پرسشنامه بوده‌اند. همچنین ضریب همبستگی این ابعاد با شاخص‌های شخصیتی مانند منبع کنترل درونی، قابل قبول گزارش شده است. پایایی ابزار در مطالعات متعددی بررسی و تأیید شده است. هپنر و پترسن (۱۹۸۲) برای کل پرسشنامه ضریب آلفای کرونباخ ۰.۹۰ و برای خرده‌مقیاس اعتماد به حل مسئله، ۰/۸۵، سبک گرایشی– اجتنابی، ۰/۸۴ و کنترل شخصی، ۰/۷۲ را گزارش کرده‌اند. همچنین، پایایی بازآزمایی در فاصله دو هفته بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۹ گزارش شده است. در ایران نیز این پرسشنامه توسط خسروی و همکاران (۱۳۷۷) ترجمه و بومی‌سازی شده و آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به‌دست آمده است. با توجه به ضریب آلفای بدست آمده (اعتماد به نفس در حل مسئله ۸۵٪، استقبال یا اجتناب از فعالیت‌های حل مسئله ۸۴٪ و کنترل هیجانات و رفتار حین مسئله ۷۲٪)، عامل‌ها از سازگاری درونی مطلوب و قابل قبولی برخوردار بودند. نتایج تحلیل عاملی تاییدی توسط چاجی و همکاران (۱۴۰۰) نشان داد که همه‌ی گویه‌های پرسشنامه دارای ضرایب استاندارد قابل قبولی هستند (در خرده مقیاس اعتماد به نفس در حل مسئله، ۰/۲۷ تا ۰/۸۹، استقبال یا اجتناب از فعالیت‌های حل مسئله، ۰/۲۹ تا ۰/۹۵ و کنترل هیجانات و رفتار حین مسئله، ۰/۳۸ تا ۰/۷۳). همچنین ضریب همبستگی بین سه خرده مقیاس همگی معنادار به دست آمد که شاهدی بر روایی سازه است. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۴۲ به دست آمد که پایین‌تر از حد مطلوب بود. به همین منظور داده های پرت گردآوری و حذف شدند و پس از حذف آنها آلفای کرونباخ ۰/۷۱ به دست آمد.

1Problem Solving Inventory
2Problem-Solving Confidence
3Approach-Avoidance Style
4Personal Control

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]
[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

پرسشنامه رضایت زناشویی[1](ENRICH): این پرسشنامه شامل ۳۵ سؤال است که به ارزیابی سطح رضایت زناشویی در زوجین می‌پردازد. پرسشنامه انریچ[2] توسط اولسون[3] و همکاران (۱۹۸۷) برای ارزیابی ابعاد مختلف رابطه زناشویی طراحی شد. این ابزار در نسخه‌های مختلفی ارائه شده است. نسخه ۴۵ سؤالی، فرم اصلاح‌شده‌ای از نسخه‌های اصلی است که در ایران توسط پژوهشگران مختلف ترجمه، تطبیق فرهنگی و اعتباریابی شده است. بر اساس نسخه فارسی متداول، پرسشنامه شامل ۹ خرده‌مقیاس رضایت زناشویی کلی، شخصیت، ارتباط[4]، حل تعارض[5]، فعالیت‌های اوقات فراغت، مسائل مالی، زندگی جنسی، فرزندان و فرزندپروری، جهت‌گیری مذهبی است. هر سؤال با استفاده از مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملا موافقم تا کاملا مخالفم نمره‌گذاری می‌شود. بعضی آیتم‌ها به‌صورت نمره‌گذاری می‌شوند. نمره بالاتر نشان‌دهنده رضایت زناشویی بیشتر است. ضریب آلفای کرونباخ در گزارش اولسون و همکاران (۱۹۸۹) برای خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض و تحریف آرمانی به ترتیب از این قرار است ۰/۸۱، ۰/۶۸، ۰/۷۵، ۰/۹۰ و بازآزمایی پرسشنامه در فاصله‌ی ۴ هفته برای هر خرده مقیاس به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۹۰، ۰/۹۲ بوده است. در ایران اولین بار سلیمانیان (۱۳۷۳)، همبستگی درونی و ضریب اعتبار این پرسشنامه را ۰/۹۵ گزارش کرده است. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه در پژوهش آسوده (۱۳۸۹) برای خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض و تحریف آرمانی به ترتیب برابر با ۰/۷۸، ۰/۶۲ و ۰/۷۷ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمده است.

پرسشنامه نشاط معنوی[6](SV): پرسشنامه نشاط معنوی توسط افروز (۱۳۹۵) طراحی شده است. این ابزار با هدف سنجش میزان نشاط معنوی به‌عنوان یکی از شاخص‌های سلامت روان در جامعه ایرانی تهیه شده و دارای ساختاری بومی با تأکید بر باورهای دینی و معنوی است تعداد گویه‌ها ۶۰ گویه است و از طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) استفاده شده است. دامنه نمره بین ۶۰ تا ۳۰۰ است و نمره بیشتر بیانگر نشاط معنوی بالاتر است. این نسخه دارای ۶ خرده‌مقیاس اصلی امید به رحمت الهی، رضایت از زندگی، اعتماد و توکل، احساس آرامش و امنیت درونی، نشاط دینی– معنوی، خوش‌بینی و نگاه مثبت به آینده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط گروهی از متخصصان روان‌شناسی و علوم اسلامی تأیید شده است. تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی نیز ساختار شش‌عاملی ابزار را تأیید کرده‌اند. در پژوهش افروز (۱۳۹۵)، ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۹۳ گزارش شده است. ضرایب آلفا برای خرده‌مقیاس‌ها بین ۰/۷۸ تا ۰/۸۹گزارش شده‌اند. در این پژوهش نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمده است.

یافته ها

پژوهش حاضر بر روی ۱۰۰ نفر از افراد متاهل که به‌صورت در دسترس از شهر تهران انتخاب شدند که حداقل ۵ سال از زندگی مشترک آنها گذشته بود. سن شرکت‌کنندگان در بازه‌ای بین ۲۵ تا ۵۰ سال قرار داشت و میانگین سنی آن‌ها حدود ۳۵ سال برآورد می‌شود. بیشتر پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات دانشگاهی (کارشناسی و کارشناسی ارشد) بودند و تعداد کمی دارای تحصیلات دیپلم بودند. اکثریت شرکت‌کنندگان دارای یک تا دو فرزند بودند و در قالب خانواده‌های هسته‌ای (زن، شوهر، فرزند/فرزندان) زندگی می‌کردند. ترکیب جنسیتی نمونه تقریباً به‌صورت مساوی بین زنان و مردان توزیع شده بود، به‌طوری که داده‌ها از هر دو جنس به‌صورت هم‌زمان گردآوری شد (هر زن و شوهر، هر دو پرسشنامه را جداگانه تکمیل کرده‌اند).

جدول ۱: شاخص‌های گرایش مرکزی متغیرهای پژوهش و ضرایب همبستگی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی	۱	۲	۳
۱- رضایت زناشویی	۱۵۷/۸۷	۳۲/۳۴	-۰/۲۰۷	-۰/۸۶۲	۱		
۲- مهارت حل مسئله	۱۳۹/۹۹	۱۱/۲۳	-۰ /۵۱۳	۰/۶۳۳	**۰/۴۰۵	۱	

1Evaluation and Nurturing Relationship Issues, Communication and Happiness
2Enrich
3Olson
4Communication
5Conflict Resolution
6Spiritual Vitality Scale

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]
[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

۳- نشاط معنوی	۳۵۳/۲۵	۳۶/۲۱	-۰/۳۰۲	-۰/۸۸۹	**۰/۲۲۳	**۰/۵۶۱	۱

در جدول ۱، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش به تفکیک ارائه شده است. در ادامه به بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها پرداخته شده است. به همین جهت شاخص‌های کجی و کشیدگی بررسی شد. نتایج جدول فوق نشان داد که برای همه‌ی متغیرها این شاخص‌ها در دامنه‌ی مطلوب قرار دارد. بر همین اساس میتوان گفت توزیع داده‌ها نرمال است و میتوان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد. هر[1] و همکاران (۲۰۱۰) و براین[2] (۲۰۱۰) نشان دادند اگر کجی بین ۲- تا ۲+ و کشیدگی بین ۷- و ۷+ باشد، داده‌ها نرمال در نظر گرفته می‌شوند.

همچنین نتایج این جدول نشان داد که رضایت زناشویی به طور مثبت با مهارت حل مسئله (r=۰/۴۰۵) رابطه معنادار دارد (p<۰/۰۱). بین رضایت زناشویی و نشاط معنوی (r=۰/۲۳۳) نیز رابطه مثبت معنادار مشاهده شد (p<۰/۰۵).

در ادامه با توجه به نرمال بودن داده‌ها جهت آزمون فرضیه از رگرسیون سلسله مراتبی استفاده میکنیم و دو پیش فرض عدم هم خطی چندگانه و استقلال خطاها را بررسی میکنیم.

به منظور بررسی عدم هم‌خطی چندگانه از آزمون عدم تورم واریانس (VIF) با در نظر گرفتن میزان تحمل داده‌ها استفاده شد که نتایج این آزمون (با توجه به اینکه همگی در شاخص تورم واریانس کمتر از عدد ۲ هستند) نشان داد ارتباط بین متغیرهای پیشبین هم‌خطی چندگانه نیست و شرایط برای استفاده از رگرسیون فراهم است. همچنین اگر آماره دوبین واتسون بین ۱/۵ تا ۲ باشد، استقلال خطاها محقق شده است. در مدل حاضر ۱/۶۹ محاسبه شد که نشان دهنده‌ی استقلال خطاها می‌باشد.

جدول ۲: خلاصه مدل رگرسیون سلسله‌مراتبی

مدل	R	ضریب تعیین	مقدار F	معناداری
۱	۰/۴۰۵	۰/۱۶۴	۸/۶۲۸	۰/۰۱
۲	۰/۴۴۴	۰/۱۹۸	۷/۱۴۰	۰/۰۶

به منظور بررسی نقش تعدیل‌گری نشاط معنوی در رابطه بین مهارت حل مسئله و رضایت زناشویی، از تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی استفاده شد. در گام اول، متغیر پیش‌بین(مهارت حل مسئله) وارد مدل شد. در گام دوم، متغیر تعامل (حاصل‌ضرب مهارت حل مسئله و نشاط معنوی) نیز به مدل اضافه شد. گام اول از نظر آماری معنادار اما گام دوم از لحاظ آماری معنادار نبود. خلاصه این مدل نشان داد که مهارت حل مسئله در مجموع ۱۶/۴ درصد از واریانس رضایت زناشویی را پیش بینی میکند.

جدول ۳: ضرایب رگرسیون مدل ۱

مدل	ضریب غیراستاندارد	خطای انحراف استاندارد	ضریب استاندارد (بتا)	مقدار t	سطح معناداری
ثابت	۴۵/۳۵۰	۳۲/۵۷۳	—	۱/۳۹۲	۰/۱۶۷
مهارت حل مسئله	۰/۹۰۰	۰/۲۶۰	۰/۴۰۸	۳/۴۶۵	۰/۰۱
نشاط معنوی	-۰/۰۰۵	۰/۱۰۴	-۰/۰۰۶	-۰/۰۴۸	۰/۹۶۲

جدول۴ : ضرایب رگرسیون مدل ۲

مدل	ضریب غیراستاندارد	خطای انحراف استاندارد	ضریب استاندارد (بتا)	مقدار t	سطح معناداری
ثابت	۵۶۸/۹۵۰	۲۷۶/۱۵۵	—	۲/۰۶۰	۰/۰۴۲
مهارت حل مسئله	-۳/۳۵۹	۲/۲۴۶	-۱/۵۲۳	-۱/۴۹۶	۰/۱۳۸
نشاط معنوی	-۱/۵۲۲	۰/۸۰۱	-۱/۷۲۷	-۱/۹۰۰	۰/۰۶۱

1 Hair
2 Bryne

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]
[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

تعامل حل مسئله و نشاط معنوی	۰/۰۱۲	۰/۰۰۶	۰/۲۳۳	۱/۹۰۹	۰/۰۶

مدل ضرایب رگرسیون نشان داد که در مدل اول تنها مهارت حل مسئله با ضریب استاندارد ۰/۴۰۸ معنادار است و ۱۶/۴ درصد از واریانس رضایت زناشویی را پیش بینی میکند. وارد شدن نشاط معنوی و اثر تعاملی معنادار نبوده، بنابراین میتوان نتیجه گرفت نشاط معنوی نتوانسته نقش تعدیلگری ایفا کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعدیل کننده نشاط معنوی در رابطه مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی ارتباط مثبت و معناداری با یکدیگر دارند. این یافته با نتایج ساراک و سنبرک[1] (۲۰۲۲)، کیلکارسلان و پارماکسیز[2] (۲۰۲۳)، نکارونزیزا و همکاران[3] (۲۰۲۵)، رومرو و ونتارا[4](۲۰۲۴) و کسیگیت و اوزون[5] (۲۰۲۴) همسو بود. در تبیین می‌توان گفت که مهارت‌های حل مسئله مانند ارائه راه حل های مثبت با رضایت زناشویی مرتبط هستند. مهارت حل مسئله میتواند به صورت غیرمستقیم و از طریق بهبود مهارت های ارتباطی موثر، رضایت زناشویی را افزایش دهد. همچنین آموزش مهارت حل مسئله موجب بهبود کیفیت زناشویی، رضایت زناشویی و کاهش تعارضات می‌گردد. سبک‌های مختلف حل مسئله می‌توانند تأثیرات مستقیم و غیرمستقیمی بر رضایت زناشویی داشته باشند، که این تأثیرات می‌توانند با کمک به بهبود مهارت‌های تنظیم هیجانی کاهش یا افزایش یابند. در واقع مهارت‌های حل مسئله و تنظیم هیجانی، نقشی کلیدی در ایجاد و حفظ رضایت زناشویی دارند.

در این تحقیق، نتایج تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی نشان داد که متغیر نشاط معنوی نتوانسته است رابطه بین مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی را تعدیل کند. در حالی‌که انتظار می‌رفت نشاط معنوی نقش تعدیل‌گر میان مهارت‌های حل مسئله و رضایت زناشویی ایفا کند، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که این متغیر در سطح آماری تأثیر تعدیل‌گری معناداری نداشت. این یافته‌ها با نتایج افروز[6] (۲۰۲۲)، علی‌نژاد[7] و همکاران (۲۰۲۵)، حاتمی و شکارچی زاده[8] (۲۰۲۲) و آورنده[9] و همکاران (۲۰۲۱) همسو نبود. یافته‌های پژوهش حاضر در حالی نقش تعدیل‌گر نشاط معنوی را تأیید نکرد که مطالعات یادشده بر تأثیر مثبت نشاط معنوی بر تاب‌آوری روانی و تنظیم هیجانی تأکید داشته‌اند که در نتیجه آن افرادی که از نشاط معنوی بیشتری برخوردار بودند، در مواجهه با چالش‌ها، استرس و فشارهای روانی عملکرد روانی مؤثرتری داشتند. همچنین، نقش معنویت در معنا دادن به تجربه‌های ناخوشایند و حفظ انسجام روانی مورد تأکید قرار گرفته بود. این پژوهش‌ها بیان داشتند که آموزه‌های معنوی و دینی می‌توانند با تقویت صمیمیت و کاهش تعارض، موجب ارتقای کیفیت روابط زوجی شوند. سلامت معنوی از طریق افزایش تاب‌آوری می‌تواند به بهبود شادکامی منجر شود و سبب اتخاذ سبک زندگی سالم میگردد. در واقع مؤلفه‌های معنوی نقش مؤثری در ارتقاء وضعیت روان‌شناختی افراد دارند. مطالعات پیشین نیز نشان داده‌اند که تجربیات معنوی عمیق می‌توانند با ایجاد نگرش مثبت و نظام ارزشی جدید، رضایت زناشویی را افزایش دهند و به دنبال آن، خوش‌بینی فرد نسبت به زندگی را تقویت کنند. این موضوع نشان می‌دهد که نشاط معنوی نه‌تنها مستقیماً با رضایت زناشویی مرتبط است، بلکه می‌تواند از طریق تغییرات شناختی و ارزشی، کیفیت زندگی زوجین را بهبود بخشد. البته در این مطالعات نقش نشاط معنوی به صورت مستقل بررسی شده است و احتمال دارد که نشاط معنوی اثر مستقیمی بر رضایت زناشویی داشته باشد، اما در تعامل با حل مسئله تأثیر مضاعفی ایجاد نکند و تاثیر نشاط معنوی به صورت غیرمستقیم و از طریق سایر متغیرهای مرتبط با کیفیت زندگی زناشویی مانند ارتباطات بین‌فردی یا حمایت اجتماعی برجسته‌تر باشد. یکی از دلایل احتمالی این تفاوت می‌تواند به ساختار فرهنگی نمونه پژوهش حاضر بازگردد. ممکن است در بافت فرهنگی مورد بررسی، نشاط معنوی بیشتر به‌صورت درونی و فردی تجربه شده باشد و به شکل مستقیم وارد تعاملات

1Sarak & Sanberk
2 Kilicarslan & Parmaksiz
3Nkurunziza
4Romero & Ventura
5 Koçyiğit & Uzun
6Afroz
7 Alinejad
8 Hatami & Shekarchizadeh
9Avarandeh

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]
[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

زناشویی نشده باشد. همچنین، سطح عمومی بالای معنویت در نمونه ممکن است منجر به کاهش واریانس کافی برای آشکارسازی نقش تعدیل‌گر شده باشد.

در نهایت، نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که مهارت‌های حل مسئله به‌طور معناداری بر رضایت زناشویی تأثیر دارند، ولی متغیر نشاط معنوی نتوانسته است این رابطه را تعدیل کند. یکی از تبیین‌های احتمالی برای این نتیجه، وجود اثر سقفی[1] در نمرات نشاط معنوی است. به‌عبارتی، در نمونه مورد مطالعه، اغلب شرکت‌کنندگان نمرات بالایی در این متغیر داشتند که می‌تواند موجب کاهش واریانس شده و مانع از آشکار شدن تأثیر آماری واقعی نشاط معنوی به‌عنوان تعدیل‌گر گردد. از سوی دیگر، این امکان وجود دارد که نشاط معنوی به‌جای نقش تعدیل‌گری، دارای اثر مستقیم بر رضایت زناشویی باشد. به‌ویژه در جوامعی با ساختار مذهبی، ممکن است معنویت بیشتر به‌صورت تجربه‌ای فردی و درونی تبلور یابد که لزوماً وارد فرآیندهای بین‌فردی و تعاملی، مانند حل مسئله زوجی، نشود. همچنین، باید در نظر داشت که مدل علی جایگزینی نیز قابل طرح است. به‌این معنا که مهارت‌های حل مسئله ممکن است از طریق افزایش نشاط معنوی، به بهبود رضایت زناشویی منجر شوند. نقشی که نیازمند بررسی به‌صورت متغیر واسطه‌ای است. این یافته‌ها اهمیت مهارت‌های حل مسئله در بهبود کیفیت روابط زناشویی را تأکید می‌کنند، اما نشان می‌دهند که نقش نشاط معنوی به‌عنوان یک متغیر تعدیلگر ممکن است پیچیده‌تر از آنچه که پیش‌بینی می‌شد، باشد. بنابراین، توجه به سایر عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی می‌تواند به درک بهتر این موضوع کمک کند.

محدودیت‌های این پژوهش شامل موارد زیر است: پژوهش حاضر بر روی افراد متاهل شهر تهران انجام شده است، بنابراین برای تعمیم آن به سایر جوامع باید احتیاط‌های لازم انجام گیرد. همچنین در این پژوهش گردآوری داده‌ها به صورت آنلاین و با استفاده از پرسشنامه انجام شد و از روش‌های دیگر مثل مصاحبه بالینی استفاده نگردیده است. سایر متغیرهای اجتماعی و روانشناختی تاثیرگذار بر نتایج پژوهش از جمله وضعیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و پیشینه خانوادگی کنترل نشده است. یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش حاضر پایین بودن پایایی ابزار حل مسئله بود که می‌تواند تفسیر نتایج را تحت تاثیر قرار دهد. پیشنهاد میشود در مطالعات آتی با بررسی روان‌سنجی دقیق‌تر یا ابزار جایگزین این مسئله بهبود یابد. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های دیگری در همین راستا در بقیه جوامع نیز انجام گیرد و همچنین از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی استفاده شود، تا بتوان نتایج را با اطمینان بیشتری تعمیم داد. پیشنهاد می‌شود سایر متغیرهایی که در این پژوهش کنترل نشده (مانند شاغل یا خانه‌دار بودن همسران، مدت ازدواج، میزان درآمد و ...) در پژوهش‌های بعدی کنترل شود تا نتایج دقیق‌تری به دست آید. در این تحقیق، تنها مهارت‌های حل مسئله، نشاط معنوی و رضایت زناشویی بررسی شدند، در حالی که دیگر متغیرهای روانشناختی مانند تعاملات اجتماعی، حمایت عاطفی و ویژگی‌های شخصیتی ممکن است تأثیر بیشتری بر رضایت زناشویی داشته باشند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی با استفاده از مدل‌های پیچیده‌تر و متنوع‌تر همچون مدل‌سازی معادلات ساختاری، سازوکارهای دقیق‌تری در زمینه این آزمون شوند. همچنین پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی در جهت آموزش مهارت‌های حل مسئله به زوجین برگزار شود.

منابع

افزود، ع.، بخشی پور، ا.، صادقی، م. (۱۴۰۳). پیش‌بینی کیفیت زندگی زناشویی: نقش ذهن آگاهی و تجارب معنوی. سلامت، معنویت و اخلاق پزشکی.۱۱(۲)،۶۳-۷۲. https://doi.org/ 10.32598/hsmej.11.2.506.1

خاکپور، م.، نجات، ح.، کریمیان، ف.، مهرآفرید، م.، مرتضوی، س.، و چناری، ت. (۱۳۹۶). تأثیر آموزش الگوی شادکامی فوردایس بر نستوهی و سازگاری زناشویی زوجین نابارور. *آموزش پرستاری، ۶*(۲)، ۴۸– ۴۱. https://doi.org/ 10.21859/jne-06026

زارعی، ا.، میرزایی، م.، صادقی فرد، م.(۱۳۹۷). ارائه مدلی جهت تبیین نقش مهارت های ارتباطی و مهارت های حل مساله در پیشگیری از آسیب های روانی و اجتماعی با میانجیگری تعارضات خانوادگی. *فرهنگ مشاوره و روان درمانی*. ۹(۳۵)، ۲۶-۱. https://doi.org/10.22054/QCCPC.2018.28656.1737

شاملو، ا.، قاسمی، م.، و رضوانی، ف. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش معنویت بر کاهش تعارضات زناشویی. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۴(۱۳)، ۹۵–۱۲۰. https://doi.org/10.22054/rjsw.2017.10224

فراهانی، س.، معارفی، غ.، خاکساری، ز.، شاکری، س.، و حسین‌آباد، ح. (۱۴۰۱). نقش تعدیل‌کننده بهزیستی معنوی در رابطه بین رضایت جنسی و رضایت زناشویی زنان متأهل شهر تهران. *پژوهش‌های میان‌رشته‌ای زنان*، ۴(۳)، ۷- ۱۷. https://dorl.net/dor/20.1001.1.27831205.1402.4.3.5.9

1Ceiling effect

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]

[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

مشتاقی، س. (۱۳۹۸). فراتحلیل اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر رضایت زناشویی زوجین (ایران: ۱۳۹۷–۱۳۹۰). *دستاوردهای روان‌شناختی (روان‌شناسی و علوم تربیتی)*، ۲۵(۲)، ۱۲۸–۱۱۱. https://doi.org/10.22055/psy.2019.24943.2007

نیکنام‌فر، ح.، و گودرزی، ف. (۱۴۰۲). رابطه‌ی ساختاری بهزیستی معنوی و رضایت زناشویی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی و تمایزیافتگی خود. *فصلنامه روان‌شناسی تحولی: رشد، یادگیری، شخصیت*، ۱۹(۱)، ۲۸–۵۰. https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285516.1396.8.28.2.9

Alinejad, N., Khosromanesh, F., Bijani, M., Taghinezhad, A., Khiyali, Z., & Dehghan, A. (2025). Spiritual health, resilience, and health-promoting lifestyle in elderly patients with hypertension: A cross-sectional study. *BMC Geriatrics, 25*(265). https://doi.org/10.1186/s12877-025-05877-x

Almasarani, Z. N., Bakalım, O. (2025). The association between mindfulness in marriage and marital adjustment: The mediating role of marital problem solving. *Anadolu University Journal of Education Faculty, 39(*1), 227–251. https://doi.org/10.34056/aujef.1504746

Almutairi, N. M. M., & Meiri, E. A. F. (2024). The relative contribution of gratitude and mindfulness to predicting marital satisfaction in married women. *Journal of Pioneering Medical Sciences, 13*(5), 83–88. https://doi.org/10.61091/jpms202413515

Avarandeh, M., Eftekhar Saadi, Z., Bakhtiarpour, S., Heidari, A., & Asgari, P. (2021). The Intermediary Role of Marital Satisfaction in the Relationship between Spiritual Experiences and Happiness of the Married Couples. *Social Determinants of Health, 6*(1), 23. https://doi.org/10.22037/sdh.v6i1.3296

Bedir Akpınarlı, B., & Eryücel, S.(2024). Marital adjustment, spiritual well-being, and locus of control in married couples. *Religions, 15*(11), 1376. https://doi.org/10.3390/rel15111376

Bhagwandas, K., Kumar, G., Satish, L., Behera, N., Mohanty, S., & Mahadevan, J. (2024). A systematic review of spirituality tools based on psychometric qualities and recommendations for future research. *Journal of Religion and Health, 64*(2), 1257–1275. https://doi.org/10.1007/s10943-024-02220-3

Biju, A. M., & Bapu, V. K. G.(2023). Spirituality, mindfulness, and marital satisfaction among married individuals. *International Journal of Indian Psychology, 11*(2), 666–672. https://doi.org/10.25215/1102.069

D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M.(2012). Problem-solving therapy: Springer Publishing(2nd ed.).

Farhadi Hassankiadeh R, Kasmaei P, Mehrabian F, Fattahi E, Almasi A, Barati H, et al (2021). The Relationship Between Spiritual Health and Happiness Among Students of Health Sciences in Guilan University of Medical Sciences. *CJHR, 7* (2) :83-90 https://doi.org/10.32598/CJHR.7.2.405.1

Genc, E., & Baptist, J.(2023). The effects of problem-solving skills on perceived relationship satisfaction in interracial couples. *In Psychological Applications and Trends*,40-44. https://doi.org/10.36315/2023inpact009

Haru, & Kumar, D. (2023). Relation of mindfulness practices with romantic relationship satisfaction: Implication in marital counselling. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research, 10*(12.1), 105. https://doi.org/10.1179/2047480615Z.000000000329

Hatami, M., & Shekarchizadeh, H. (2022). Relationship between spiritual health, resilience, and happiness among a group of dental students. *BMC Medical Education, 22*(874). https://doi.org/10.1186/s12909-022-03243-8

Hoesni, S. M., Kasim, A. C., & Zakaria, S. M. (2021). Exploring the Relationship between Spiritual Well-Being and Marital Satisfaction among Urban Malays in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 11(*4), 1261–1273. http://dx.doi.org/10.6007/IJARBSS/v11-i4/9664

Kılıçarslan, S., & Parmaksız, I.(2023). The mediator role of effective communication skills on the relationship between phubbing tendencies and marriage satisfaction in married individuals. *Computers in Human Behavior*, 147. https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107863

Koçyiğit, M., & Uzun, M. (2024). Couple Burnout and Marital Satisfaction: Serial Mediation by Mindfulness and Emotion Regulation. *The American Journal of Family Therapy, 52(*5), 575–593. https://doi.org/10.1080/01926187.2024.2322461

Moodi, S., Mehrbakhsh, Z., Amtaeh, F., & Moghasemi, S.(2022). The comparison of the effects of training self-awareness and problem-solving skills on marital satisfaction of married women: A randomized controlled trial. *International Journal of Community Based Nursing & Midwifery, 10*(3), 184–196. https://doi.org/10.30476/IJCBNM.2022.92883.1887

Naghsh, Z. (2024). Prediction of Marital Satisfaction Based On Happiness, Hope, Spiritual Intelligence and Interpersonal Forgiveness in Couples. *International Journal of Medical Investigation, 13*(3), 88–98.

Nkurunziza, A., Uwase, F., Kayiteshonga, Y., Waring, J. G. (2025). A pilot randomized controlled trial evaluating the impact of a skills and attitudes-based program on marital quality. *Discover Psychology, 3*(1), 34. https://doi.org/10.1007/s44202-025-00334-7

Romero, C., & Ventura, S. (2024). The relationship between conflict resolution styles and marital satisfaction: The mediating role of emotion regulation difficulties. *Journal of Marital Therapy, 51*(3), 234-247. https://doi.org/10.1080/10522158.2024.2420928

Salicru, S. (2025). A New Evidence-Based Spirituality Framework for Mental Health Practitioners: A Concept Analysis and Integrative Review. *Spiritual Psychology and Counseling, 10*(1). https://doi.org/10.37898/spiritualpc.1574613

Saraç, A., & Sanberk, İ.(2022). Marital problem solving interaction and satisfaction: A microanalytic study. *The American Journal of Family Therapy, 50(*1), 33–56. https://doi.org/10.1080/01926187.2020.1862004

Tamannaeifar, M., Hadizadeh, F., & Mazhabdar, A. (2025). Structural Equation Modeling of Marital Adjustment Based on Spiritual Well-Being: The Mediating Role of Psychological Hardiness. *Journal of FamilyRelations Studies*, 15(1), 45–60. https://doi.org/10.22098/jfrs.2025.16401.1221

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]

[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]

Tang, L., Yang, Y., An, Z., Huang, Y., & Tang, P.(2024). The relationship between marital satisfaction and spiritual well-being of Chinese older adults: The mediating effect of psychological security and aging expectations. *Behavioral Sciences, 14*(10), 949. https://doi.org/10.3390/bs14100949

Winter, F., Steffan, A., Warth, M., Ditzen, B., & Aguilar-Raab, C. (2021). Mindfulness-Based Couple Interventions:A Systematic Literature Review. *Family Process, 60*(3). 694-711. https://doi.org/ 10.1111/famp.12683

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-09-05]

[DOI: 10.66224/Rooyesh.15.1.81]